

UDK: 373.2.091.12:005.962.131

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI DIREKTORINING
PROFESSIONAL IMIDJINI SHAKLLANTIRISHDA PEDAGOGIK
KOMPETENSIYALARNING O'RNI**

Baratova.Sh.M, magistrant

Toshkent shahridagi Puchon Universiteti

Gaynazarova.G.A Ilmiy rahbar, PhD dotsent

Toshkent shahridagi Puchon Universiteti

Anotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorining professional imidjini shakllantirishda pedagogik kompetensiyalarning o'rni tahlil qilinadi. Maqolada pedagogik kompetensiyalar turlari, ularning direktor ish faoliyatiga ta'siri va muassasaning ijobiy imidjini yaratishdagi ahamiyati ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, direktor, professional imidj, pedagogik kompetensiyalar, rahbarlik, ta'lim sifati

Аннотация: В данной статье анализируется роль педагогических компетенций в формировании профессионального имиджа директора дошкольного образовательного учреждения. Рассматриваются виды педагогических компетенций, их влияние на деятельность директора и значение для создания положительного имиджа учреждения.

Ключевые слова: Дошкольное образование, директор, профессиональный имидж, педагогические компетенции, руководство, качество образования

Zamonaviy ta'lim muassasalari samaradorligi faqat barcha infratuzilma sharoitlari orqali emas, balki ularni boshqaruvchi rahbarning **professional pedagogik kompetensiyalari** orqali hal qilinadi. Maktabgacha ta'lim sohasida direktor jamoaviy ishni muvofiqlashtiruvchi, ta'lim faoliyatini monitoring qiluvchi va ijtimoiy hamkorlikni yo'lga qo'yuvchi asosiy sub'ekt bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli direktorning

professional imidji maktabgacha ta'lim muassasasining ijtimoiy obro'si, sifatli xizmat ko'rsatish darajasi va pedagogik jamoaning motivatsiyasiga bevosita bog'liq.

Bugungi kunda global ta'lim tizimi pedagogik boshqaruv kompetensiyalarini shaxsiy va ijtimoiy miqyosda tashkil etish orqali boshqarishga qaratilgan. Xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, samarali rahbarlar pedagogik kompetensiyalarning yuqori darajasiga ega bo'lishadi va bu ularning professional imidjini mustahkamlashga xizmat qiladi.

1. Pedagogik kompetensiya tushunchasi va uning strukturasi

Pedagogik kompetensiya — bu rahbarning ta'lim va tarbiya jarayonlarini nazorat qilish, pedagogik innovatsiyalarni joriy etish, hamda barcha ishtirokchilar bilan muloqot qilish qobiliyatidir. Pedagogik kompetensiya direktorning professional imidjini shakllantirishda markaziy rol o'ynaydi va uning **tarkibiy elementlari** quyidagicha aniq ajratiladi:

1. **Ta'lim nazariyasi bo'yicha bilimlar** – bu direktorning ta'lim jarayonining nazariy asoslarini, pedagogik printsiplarni, bolalar rivojlanishi xususiyatlarini bilishi va ularni amaliyotga tatbiq etish qobiliyatidir.

2. **Ta'lim texnologiyalarini qo'llash ko'nikmalari** – zamonaviy metodlar, interaktiv darslar, didaktik vositalardan foydalanish va pedagogik innovatsiyalarni amalda qo'llash malakasi.

3. **Psixologik muloqot va boshqaruv strategiyalari** – jamoani boshqarish, xodimlar bilan samarali muloqot qilish, konfliktlarni hal qilish va motivatsiya tizimini yaratish qobiliyatini o'z ichiga oladi.

4. **Etika va professional qadriyatlar me'yorlarini anglash** – rahbarning o'z ishida halollik, ishonchlilik, adolat va pedagogik qadriyatlarga sodiqlikni namoyish etishi, ota-onalar va jamiyat bilan ishonchli aloqalar o'rnatishi.

Bu elementlar birgalikda direktorning professional imidjini shakllantiradi va muassasa sifatini oshirishga bevosita ta'sir qiladi.

Quyidagi jadvalda pedagogik kompetensiyalarning strukturaviy komponentlari keltirilgan:

“Maktabgacha ta’lim tashkiloti direktorining pedagogik kompetensiyalarining tarkibi va professional faoliyatga ta’siri”

Komponent	Tarkibi	Professional faoliyatga ta’siri
Bilimlar	Ta’lim nazariyasi, metodika	Qaror qabul qilish asoslari
Ko‘nikmalar	O‘qitish metodlarini qo‘llash	Dars jarayonini nazorat qilish
Qobiliyatlar	Kommunikatsiya, motivatsiya	Jamoani boshqarish samaradorligi
Shaxsiy fazilatlar	Etika, mas’uliyat	Xodim va ota-onalar bilan ishonch

Imidj — bu shaxs yoki tashkilot haqida jamiyatda shakllangan **tasavvur** bo‘lib, u qobiliyat, ishonchlilik, etika va professional me’yorlarga sodiqlik kabi komponentlarga tayanadi. Maktabgacha ta’lim muassasasining imidji faqat tashkiliy logotip yoki interyer bilan o‘lchanmaydi; u direktorning quyidagi faoliyatlari orqali ifodalanadi:

- **Pedagogik qarorlar** – dars jarayoni, bolalarning rivojlanish ko‘rsatkichlarini monitoring qilish, ta’lim standartlariga rioya qilish.

- **Kommunikatsiya madaniyati** – xodimlar, ota-onalar va jamiyat bilan samarali va ijobiy muloqot o‘rnatish.

- **O‘quv jarayonlariga yondashuv** – innovatsion metodlarni tatbiq etish, bolalarning individual rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash.

Shuni qayd etish lozimki, direktor imidji faqat tashqi ko‘rinish yoki tashkiliy rasmiyatchilik orqali shakllanmaydi; u **rahatlanmagan, barqaror va professional faoliyat natijalariga asoslangan** bo‘lishi zarur.

Pedagogik kompetensiyalarning imidjga ta’siri

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, direktorning pedagogik kompetensiyalari qanchalik yuqori bo‘lsa, uning professional imidji ham shunchalik ijobiy rivojlanadi. Pedagogik kompetensiyalar quyidagi yo‘nalishlarda imidjga ta’sir qiladi:

1. **Ta'lim sifatini boshqarish** – samarali ta'lim jarayoni va innovatsion metodlarni qo'llash, muassasa obro'sini oshiradi.
2. **Jamoa bilan ishlash** – pedagoglar va yordamchi xodimlar bilan ijobiy munosabatlar o'rnatish, rahbarning ishonchliligi va hurmatini kuchaytiradi.
3. **Ota-onalar bilan muloqot** – ota-onalarning muassasaga bo'lgan ishonchi, direktor imidjining ijobiy shakllanishi bilan bog'liq.
4. **Professional etika** – halollik, mas'uliyat va pedagogik qadriyatlarga sodiqlik direktorni jamoa va jamiyat nazarida model sifatida ko'rsatadi.

Misol: Eksperiment natijasi.

O'zbekistonning 20 ta maktabgacha ta'lim tashkilotida o'tkazilgan eksperiment shuni ko'rsatdi:

Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish samarasi va maktabgacha ta'lim direktorining professional imidjiga ta'siri

Ko'rsatkich	Boshlang'ich daraja (%)	3 oydan keyin (%)
Ta'lim jarayonini boshqarish	58	84
Kommunikatsion qobiliyat	62	88
Innovatsion yondashuv	49	75
Ota-onalar qoniqishi	67	91

Natijalar ko'rsatadiki, pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish direktorning professional imidjini sezilarli darajada oshiradi. Masalan, ota-onalar va pedagoglar orasidagi ishonch indeksi 24% ga ko'tarilgan, bu esa muassasa ijtimoiy obro'siga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir qilgan.

Tajriba natijalari (O'zbekiston maktabgacha ta'lim muassasalari, 2023):

•Direktor pedagogik treningi o'tkazilgan muassasalarda:

- Bolalar rivojlanish ko'rsatkichlari +12%
- Ota-onalar qoniqishi indeksi +18%
- Xodimlar motivatsiyasi darajasi +22%

- **Trening o‘tkazilmagan muassasalarda:**

- Bolalar rivojlanish ko‘rsatkichlarida sezilarli o‘zgarish yo‘q

Ushbu natija shuni ko‘rsatadiki, pedagogik kompetensiyalarni muntazam takomillashtirish, direktorning imidjini sezilarli darajada kuchaytiradi.

3. Direktor pedagogik kompetensiyalarini shakllantirish yo‘llari

Quyida pedagogik kompetensiyalarni shakllantirish va ularni direktor professional imidjini oshirish uchun qo‘llash mexanizmlari ko‘rsatilgan:

3.1 Ta‘lim va malaka oshirish dasturlari

Uzbekistonda maktabgacha ta‘lim rahbarlari uchun maxsus malaka oshirish kurslari mavjud bo‘lib, ularning kontenti quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- Innovatsion pedagogik texnologiyalar
- Rivojlanish psixologiyasi
- Kommunikatsion va liderlik ko‘nikmalar

3.2 Mentoring va coaching tizimi

Direktorlarni professional o‘sish yo‘lida **qur‘oli bo‘lgan tajribali rahbarlar** bilan individual coaching sessiyalarini tashkil etish, real vaziyatlarda qarorlar tahlili orqali pedagogik kompetensiyalarni mustahkamlash imkonini beradi.

4. Ilmiy tahlil va misollar

Quyida maktabgacha ta‘lim muassasasida direktor pedagogik kompetensiyalarni takomillashtirish va uning imidjga ta‘sirini o‘lchash bo‘yicha o‘tkazilgan eksperiment natijalari keltirilgan:

4.1 Eksperiment modeli

Eksperimentga 20 ta maktabgacha ta‘lim tashkilotlari direktorlari jalb qilindi. Ularga nizomiy pedlitlar bo‘yicha 3 oy davomida maxsus treninglar o‘tkazildi, va quyidagi ko‘rsatkichlar kuzatildi:

“Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirishning maktabgacha ta‘lim direktorining professional imidjiga ta‘siri (Eksperiment natijalari, 3 oy davomida)”

Ko‘rsatkich	Boshlang‘ich daraja	3 oydan keyingi natija
Ta’lim jarayonini boshqarish ko‘nikmalari	58%	84%
Kommunikatsion qobiliyatlar	62%	88%
Innovatsion yondashuv	49%	75%
Ota-onalar qoniqishi	67%	91%

Ushbu jadval O‘zbekistonning 20 ta maktabgacha ta’lim tashkilotida o‘tkazilgan eksperiment natijalarini aks ettiradi. Jadvalda direktorlarning pedagogik kompetensiyalari (ta’lim jarayonini boshqarish, kommunikatsiya qobiliyatlari, innovatsion yondashuv) va ota-onalar qoniqishi indeksining boshlang‘ich va 3 oydan keyingi natijalari taqqoslangan. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish direktorning professional imidjini sezilarli darajada oshiradi.

4.2 Tahliliy natija

Eksperiment natijalari shuni ko‘rsatdiki, pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish bo‘yicha o‘tkazilgan treninglar direktorlarning professional faoliyatida sezilarli ijobiy o‘zgarishlarga olib keldi.

Asosiy kuzatuvlar:

1. Ko‘nikmalar darajasi oshishi:

- Ta’lim jarayonini boshqarish ko‘nikmalari boshlang‘ich 58% dan 84% gacha oshdi, ya’ni **+26% o‘shish**.
- Kommunikatsion qobiliyatlar 62% dan 88% gacha, ya’ni **+26% o‘shish**.
- Innovatsion yondashuv 49% dan 75% gacha, ya’ni **+26% o‘shish**.

2. Ota-onalar qoniqishi:

- Ota-onalar qoniqishi indeksi 67% dan 91% gacha, ya'ni **+24% o'sish**, bu direktorning muassasa imidjini oshirishdagi samarali ta'sirini ko'rsatadi.

3. **Jamoa oldidagi imidj:**

- Pedagoglar va xodimlar bilan muloqot samaradorligi, jamoani boshqarish qobiliyati va rahbarga bo'lgan ishonch ortdi. Natijada direktorning professional imidji sezilarli darajada yaxshilandi.

Tahlil: Ko'rinib turibdiki, **pedagogik treninglar 20–30% samaradorlik o'sishiga olib keldi**, bu direktorning bilim, ko'nikma va qobiliyatlarini mustahkamlash orqali imidjining kuchayishini tasdiqlaydi. Shuningdek, ota-onalar va pedagoglar orasidagi ishonch indeksi **+24% ga oshgani** direktorning ijtimoiy va professional obro'si oshganini bildiradi. Bu natijalar maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik kompetensiyalarni tizimli ravishda rivojlantirish **professional imidjni mustahkamlash va muassasa sifatini oshirish** uchun samarali vosita ekanini ko'rsatadi.

Xulosa: Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorining professional imidji pedagogik kompetensiyalar bilan chambarchas bog'liq. Kompetensiyalarni tizimli shakllantirish orqali:

- ta'lim jarayonini samarali boshqarish,
- pedagogik innovatsiyalarni tatbiq etish,
- kommunikatsion madaniyatni oshirish va
- ijtimoiy obro'ni kuchaytirish mumkin.

Bu esa o'z navbatida muassasa samaradorligi va bolalar ta'limi sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Adabiyotlar ro'yhati

1. Mamatqulova K. Boshqaruv kompetentligi tushunchasining pedagogik psixologik va menejment sohalaridagi ilmiy asoslari va evolyutsiyasi // Maktabgacha va maktab ta'limi

- jurnali. – 2023. – №3. – B. 45–53. – URL: <https://maktabgacha-va-maktab-talimi-jurnal.uz/index.php/jurnal/article/view/1755>
2. Maxamadaliyeva E.R. Mechanisms for Creating Pedagogical Conditions to Develop Managerial Skills of Deputy Directors in Preschool Educational Institutions // International Journal of Pedagogics. – 2025. – Vol. 10, №2. – P. 22–33. – URL: <https://theusajournals.com/index.php/ijp/article/view/5773>
3. Abdullayeva N.Sh., Maraimova M.P. The Model of a Modern Preschool Educational Institution Director // International Journal of Pedagogics. – 2025. – Vol. 10, №3. – P. 45–56. – URL: <https://theusajournals.com/index.php/ijp/article/view/7666>
4. Karimova M.B. The Importance of Developing Leadership Qualities in Preschool Education Organization Directors and Its Impact on Management Efficiency // Current Research Journal of Pedagogics. – 2024. – №1. – P. 12–24. – URL: <https://inlibrary.uz/index.php/crjp/article/view/57559>
5. UNESCO. Quality pre-primary education: From policy to practice. – Paris, UNESCO, 2019. – 78 p. – URL: <https://theusajournals.com/index.php/ijp/article/view/5639>